

Vår saksbehandler/referanse
Rolf Duus/Oliver Husøy

Vår dato
2019-01-31

Arkivnr.
023/1

Deres dato
2018-11-21

Deres referanse
18/1422-

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Innspill fra Standard Norge til stortingsmelding om fremtidens kulturminnepolitikk

Vi viser til brev av 2018-11-21 fra Klima- og miljødepartementet om å gi innspill til stortingsmelding om fremtidens kulturminnepolitikk. Vi mener at

- Midlene som i dag brukes på kulturminneforvaltning, kan gjennom økt bruk av standarder gi bedre kvalitet og gi økt effekt av arbeidet på kulturminneområdet.
- Norge bør følge det europeiske standardiseringsarbeidet tett. Dette vil øke norske eksperter kompetanse om flere har mulighet til å delta i internasjonale standardiseringsprosesser særlig fra museumssiden.
- Standardiseringsarbeidet gir økt informasjons- og erfaringsutveksling i Europa mellom interessentene på området.

Om standarder og standardisering

Standard Norge utvikler standarder på de fleste områder i samfunnet. Vi er det norske medlemmet i CEN, den europeiske standardiseringsorganisasjonen og ISO, den internasjonale standardiseringsorganisasjonen.

Standarder er kollektive goder som bidrar til systematisering i næringslivet og samfunnet. De effektiviserer og forenkler. Standarder utformes gjennom konsensusbaserte prosesser der alle relevante interessenter inviteres til å delta. Dette bidrar i stor grad til at standardene tas i bruk fordi partene har vært involvert i prosessene med å finne de riktige løsningene.

Standard Norge utvikler standarder og andre normative dokumenter i samsvar med internasjonalt anerkjente prosedyrer. Vi er ansvarlig for at standardene revideres jevnlig slik at de er i samsvar med utviklingen nasjonalt og internasjonalt. Gjennom utvikling og bruk av standarder fra en anerkjent standardiseringsorganisasjon som Standard Norge, vil man kunne sikre at regelverket blir konkretisert og utdypet gjennom standardene samtidig som det er forankret både hos myndighetene (lokalt og sentralt), tjenestetilbyderne (offentlige og private) og hos brukerne. Et funksjonsbasert regelverk med krav til ytelse uten for mange preskriptive detaljkrav, gir rom for innovasjon, fleksibilitet og økt produktivitet gjennom utstrakt bruk av standarder.

I EU har man i flere tiår benyttet standardisering som metode for harmonisering og forenkling av regelverket. Innenfor en rekke områder er det blant annet gjennom det

europæiske standardiseringsarbeidet etablert de samme spilleregler for virksomheter i hele Europa.

Om standardisering innenfor kulturminneområdet

Den europeiske standardiseringsorganisasjonen (CEN) utarbeider standarder for kulturminnesektoren. Disse standardene fastsettes som Norsk Standard i henhold til Standard Norges medlemskap i CEN. Standardene utarbeides på bakgrunn av krav i konvensjonene på kulturminneområdet og Europarådets oppfordring til europeisk samarbeid for bevaring og sikring av kulturminner gjennom eksempelvis:

- EUs kulturminneprogram som oppfordrer til samarbeid mellom medlemsstatene i EU og EØS for å bedre kunnskap og spredning av europeisk kultur og historie, og til bevaring og sikring av kulturminner og kunstnerisk og litterær produksjon (Document Reference: COM (98) 239; Document Date: 1998-04-27).
- Traktat om Den europeiske union fastslår i artikkel 128 paragraf 4 at "the Community shall take cultural aspects into account in its action under other provisions of this Treaty". (Document Reference: COM(96) 160; Document Date: 1996-04-17). Artikkel 128 identifiserer bevaring og sikring av europeiske kulturminner (både faste og løse) som et prioritert felt.
- Rapport fra Horizon 2020 expert group on cultural heritage "Getting Cultural Heritage to Work for Europe report published in 2015 <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b01a0d0a-2a4f-4de0-88f7-85bf2dc6e004>.

Standardiseringsarbeidet på kulturminneområdet foregår i komiteen CEN/TC 346 *Cultural heritage* som ble opprettet i 2004. Standardene bidrar til utvikling og bruk av harmoniserte og enhetlige metoder for bevaring og registrering av kulturminner i Europa basert på "best praksis" gjennom å

- Forenkle og fremme utveksling av data og informasjon;
- Forenkle samarbeid i kulturminnesektoren gjennom bruk av felles prosedyrer, metoder og utstyr;
- Forbedre diagnose, bevaring og restaurering av kulturminner, og minske kostnader;
- Øke levetid og redusere vedlikeholdskostnader.

Norge deltar i en rekke arbeidsgrupper under CEN/TC 346 og standardene er i aktiv bruk ved at blant annet Riksantikvaren viser til standardene i sitt arbeid. Noen eksempler på områder der det er utarbeidet standarder, er:

- Tilstandsanalyse av historiske bygninger og kulturminner
- Terminologi
- Kontraktstandarter for kjøp av tjenester i forvaltningen av kulturminner
- Pakking og transport
- Utstyr og metoder til bruk i konserveringsarbeid og restaurering
- Forbedring av historiske bygningers energiytelse
- Undersøkelse og miljøovervåking av kulturlag.

Standard Norge har en speilkomité som følger opp arbeidet på kulturminneområdet blant annet ved å gi kommentarer og forslag til avstemning på standarder fra CEN/TC 346.

Den norske komiteen for kulturminner består av eksperter fra

- Riksantikvaren
- Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
- NTNU – Fakultet for arkitektur og design
- NTNU – Vitenskapsmuseet
- Norsk institutt for luftforskning (NILU)
- Asker kommune

Av 30 utgitte standarder på dette området er kun tre oversatt til norsk. Disse er:

- NS-EN 16883 Bevaring av kulturminner - Veiledning for forbedring av historiske bygningers energiytelse
- NS-EN 16096 Bevaring av kulturminner - Tilstandsanalyse av fredete og verneverdige bygninger
- NS-EN 15898 Bevaring av kulturminner - Sentrale, generelle termer og definisjoner

Det er et behov for å få oversatt en større andel av disse standardene. Dette vil kunne medføre økt bruk av standardene i kulturminneforvaltningen.

Standard Norges arbeid finansieres i dag av midler fra Klima- og miljødepartementet (KLD) gjennom søknad på tilskuddsordning for «miljømerking, miljøvennleg forbruk og forbrukarinformasjon». Disse midlene brukes på Riksantikvarens ansvarsområder. Standard Norge bidrar også med egne midler til finansieringen. Det er lite aktivitet fra norsk side når det gjelder standardisering på dette området fra museumssektoren. Dette er ikke dekket av bidraget fra KLD. Kulturdepartement har ansvaret for denne sektoren og bidrar i dag ikke med midler til standardisering på dette feltet.

Organisering av kulturminneforvaltningen

I tråd med oppgavemeldingen (Meld. St. 6 (2018-2019)) vil oppgaver på kulturminneområdet som i dag utføres av Riksantikvaren overføres til de nye regionene. Det innebærer en endring fra 1 til 11 utførere av disse oppgavene. Det øker muligheten for at samme oppgave utføres på ulike måter i ulike fylker. Bruk av standarder vil bidra til en enhetlig praksis med økt kvalitet og reduserte kostnader som resultat.

Gjennom økt satsing på standardisering og informasjonsspredning kan Standard Norge bidra til at beste praksis får gjennomslag i alle regionene, og at det føres en mest mulig lik forvaltning av kulturminner på det tekniske området. Dette vil også forenkle utveksling av personal og kunnskap mellom sektorene ved at deler av arbeidet er basert på felles standarder.

Avslutningsvis oppsummerer vi våre kommentarer som følger:

- Kulturminnemeldingen bør vektlegge standardisering.
- Det bør oversettes flere europeiske standarder til norsk.
- Flere norske eksperter fra museumssektoren bør få reisestøtte til å delta internasjonalt
- Informasjonen om standardene og bruk av dem bør økes.

- Det bør vurderes behov for utarbeidelse av egne norske standarder. Disse standardene kan senere spilles inn til CEN og dermed også bli europeiske standarder.

Vi utdyper gjerne våre innspill ytterligere dersom det er ønskelig.

Med hilsen
for Standard Norge

Anne Kristoffersen
akr@standard.no